

מבשר טוב

כ"א כסליו
תשס"ג

בעריכת השולחן הטהור לזכר ההצלה ונסים הגדולים שעשה השי"ת עמנו בני ברק יצ"ו

מאמר וישב יעקב

א

הקדמת הקושיות בפרשה, ובעניני הנס

וישב יעקב בארץ מגורי אביו. פירש כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בחלקת יהושע, "וישב יעקב" - באיזו זכות הייתה לו ישיבה ליעקב בזה העולם - בזכות "מגורי אביו" - של יצחק אבינו ע"ה. וזל"ק (דף סב ע"ב ד"ה וישב יעקב בא"ד): "וזה בארץ מגורי אביו, ע"י יראה מדת יצחק אע"ה וכו'" עכל"ק עיש"ה ולהלן. והיינו שהיתה ישיבתו בזכות אבותיו.

ולשון "מגורי" אביו, ולא אמר בארץ שישב אביו וכיוצא, - מפרש מלשון "יראה", וכן פירש הרה"ק הר"ר הירש מרימנוב זצוקללה"ה, מגורי לשון פחד ומורא. ור"ל לרמז ענין ישיבתו של יעאע"ה בארץ כנען בפחד ובמורא. וצ"ב ענין מורא זה על שום מה, דמשמע שנובע מצד עצם ישיבתו שכך הייתה ישיבתו שם בפחד ויראה וצ"ב.

ולשון "וישב", כללא הוא בכל דוכתא אין ישיבה אלא לשון עכבה (מגילה כא.), באשר ישב ונתעכב עוד בזה העולם. וביסוד זה מפרש עוד כ"ק אאמו"ר שם וזה"ל: "וישב יעקב, מלשון ואל הזקנים אמר שבו (פר' משפטים), [לשון] עכבה, שרצו בשמים שיעאע"ה יתעכב בעולם הזה אחר שהשלים עבודתו, שבא לבחינת אהבה, ע"כ נתנו לו ג"כ מדת יראה, וזה בארץ מגורי אביו, ע"י יראה מדת יצחק אע"ה, נעשה התמזגות של בחינת תפארת, ועי"ז נשאר בעולם הזה" עכל"ק.

ביאור ד"ק עפ"י מאמר אא"ז הרה"ק מלענטשנע זצוקללה"ה (תולדות אדם ע' שעה) וזה"ל: "ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה. אמר בשם רבו הקדוש זצוקללה"ה זי"ע (מהר"מ מרימנוב) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה, היינו שברכם שיתעכבו בעולם הזה, ויאריכו ימים הרבה, כי ישיבה הוא עכבה" עכלה"ט.

וכמו כן מפרש כאן כ"ק אדמו"ר זצוק"ל "וישב" יעקב מלשון ישיבה ועכבה בזה העולם, כברכת מרע"ה אל הזקנים שיאריכו ימים הרבה, ויתעכבו עוד בזה העולם בישיבה ושיבה טובה דשנים ורעננים.

דהנה ישיבתו זו של יעקב אבינו היתה בנסים גדולים, אחר כל הני הרפתקי דעדו עליה וניצול מלבן ומעשיו, ולא שלטו בו לא הרשעות ולא הטומאה, והוא עודנו בחיים חיותו עלי אדמות, וכל בניו עמו. - בזה עולה מתוך עומק ד"ק של כ"ק אדמו"ר זצוק"ל הנ"ל, שלא היה כל זאת בזכותו ובשבילו, שכן הוא כבר השלים עבודתו, אלא "ע"י מגורי אביו", דהיינו שהכיר וראה יעקב שלא בזכותו זכה לכל הנסים הגדולים האלו אלא הכל תלה בזכות "מגורי אביו", - בזכות אבותיו הקדושים נ"ע, שרק בזכותם זכה לישיבתו זו בארץ כנען.

אלא דעדיין אין מבואר מה ענין "מגורי" לכאן, ועל מה היראה והפחד שבישיבתו של יעקב וכנ"ל. [ואאמו"ר זצוק"ל פירש בחלקת יהושע הנ"ל לפי דרכו וכנ"ל].

ב

עוד קושיא בענין הנסים

ובענין ישיבת נס, איתא במסכת תענית (כ): "דאמר רבי ינאי, לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס, שמא אין עושין לו נס, ואם תימצוי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכותיו. אמר רב חנן מאי קרא דכתיב קטנתי מכל החסדים ומכל האמת" ע"כ.

וקשה דמשמע הכא דאין טובה היא לאדם שייעשה לו נס, ולכתחילה ימנע עצמו שלא יצטרך כלל להגיע אל הנס, ואם כבר הגיע אל הסכנה ונעשה לו הנס אינו יפה לו שהרי מנכין לו מזכותיו, וא"כ אין הנס מעלה לו לאדם. וצ"ע א"כ מה כל ענין הימים טובים שאנו קובעים על הניסים, וידוע ממרן החת"ס זצוקללה"ה ועוד חבל אחרונים ופוסקים (- המהר"ם אלשק"ר ומג"א ועוד, הובאו דבריהם באורך בשנה שעברה ע"ש ואין מן הצורך לכפול). דחייב אדם לקבוע יו"ט ולעשות סעודה על הנס שנעשה לו ולשמוח בזה, ומשמע דזכות הוא לו לאדם שנעשה לו נס, ועל זכות זו שזיכהו הקב"ה קובע יו"ט להודות ולשבח לפניו. ואם נימא שאין זו טובה עבורו שמשלמים לו כל זכויותיו בזה העולם א"כ מה שמחה היא זו לפניו, והלא אינה טובה עבורו.

גם כל קביעות ימים טובים של ישראל על הניסים הם נקבעים תמיד, כן נקבע חג הפסח על ניסי יצי"מ שהיו שם ניסים לאין שיעור וחקר, וכן חג הסוכות ע"ש הנס דענני כבוד, וחג השבועות על נסי מ"ת, וכן חנוכה ופורים וכו' כולם ע"ש הנסים הם נקבעים. ועל כורחך שאם קובעים עליהם ימים טובים שטובה גדולה הם לישראל והטוב המושלם ללא שום חסרון, ולכ' מהגמ' בתענית הנ"ל משתמע שאין היא כ"כ טובה שייעשה עמו הנס. וידוע דענין הקביעות יו"ט לדורות הוא שיוכלו להמשיך מזו ההשפעה של הנסים בכל דור ודור ובכל שנה בהגיע עת המועד הוא זמן שמתעוררים אורות הנסים למעלה ויכולים ישראל להמשיך עליהם שוב אותם הנסים, ומשמע דטובה היא להם שקבעו היו"ט על הנסים וצ"ב.

עוד קשה ממ"ש בשבת (נג): "תנו רבנן, מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו. אמר רב יוסף בא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה. אמר ליה אביי אדרבה כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית".

וידוע הכלל מהמהר"ל זצלה"ה שבאגדה לא שייכא פלוגתא, ואלו ואלו דא"ח, וכמו"כ באגדתא זו שנחלקו בה רב יוסף ואביי אם גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה, או גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית, אף היא אינה פלוגתא ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, וצ"ל"ד כיצד ליישב ב' המ"ד דלא לפלגו אהדדי.

גם תיקשי תמיהתינו הנ"ל אליבא דאביי דגרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית, א"כ מה יענה על כל הנסים הגדולים והנוראים שמשבתחים בהם ישראל בימי חגיהם, והלא אף הם כולם שינוי סדרי בראשית ושידוד מערכות הטבע, ועל כך היא גדולתם ושמחתם שהראה השי"ת גודל חיבתו לישראל בנסים אלו וכו', והלא לאביי גריעותא היא וצ"ע.

ג

ב' עניני נסים, הנעשים בזכותו וכוחו של האדם. והנעשים שלא בזכותו כלל

והנראה בהקדים מ"ש במסכת ברכות (ד). וכ"ה בכ"מ במדרשי חז"ל, וז"ל הגמ' שם: "רבי יעקב בר אידי רמי, כתיב והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך, וכתיב ויירא יעקב מאד. אמר שמא יגרום החטא", והיינו דאף כשקיבל הבטחה מפורשת מפי השי"ת - עכ"ז עדיין היה ירא שמא חלילה יגרום החטא. ומשמע דאם יגרום חלילה החטא שייך שינוי בזה, וכבר האריכו המפרשים בענין זה ואכ"מ והארכנו במ"א. ועכ"פ מוכח דשייך שיגרום החטא לאדם ולא יזכה לכל הנסים הראויים לו.

וכן אמרו שם גבי דהמע"ה: "כתיב לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים, ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו, שמא יגרום החטא". והיינו שאם יגרום החטא יכול חלילה להפסיד כל השכר טוב המובטח לו. וכן אמרו שם בהמשך הסוגיא: "ראויים היו ישראל ליעשות להם נס

בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרם החטא". וכן מצינו כענין זה עוד במדרשים, עי' אסתר רבה (פרשה ו, ד"ה ו), ובתנחומא בשלח (סי' כח), ובילקוט תהלים (רמז תשז).

והמוכח מכל זה, שבא הנס בחשבון עם האדם, ויכול החטא לגרום להפסדו, והיינו כענין שהובא מהגמ' בתענית דצריך האדם להימנע מן הנסים, שמנכין לו עליהם מזכויותיו.

וצ"ב בזה כנ"ל, שלכ' יכולים וצריכים ישראל למשוך עליהם תמיד מענין הנסים, וע"ד המבואר בד"ב (פר' וירא) שחלוק מיסודו נס הנעשה לישראל מן הנס הנעשה לאוה"ע שאצל ישראל הוא נכנס בחוק הבריאה, וטבעו השי"ת לנצח, שמכיון שנעשה כבר פ"א כהאי ניסא שייך להמשיכו שוב שיחזור לישראל זה הנס, וז"ש המלאך לאברהם (בראשית יז כא) "למועד הזה בשנה האחרת", שנעשה מנס זה "מועד" החוזר בכל שנה, משא"כ אצל האומות אף אם קורה איזה נס אין זה אלא בדרך מקרה בעלמא ולא נקבעה האפשרות להמשיכו לעד עי"ש במתק ד"ק.

ולכאורה מהגמרא הנ"ל נראה, שד"ז תלוי בזכותו של אדם, ואם יגרום החטא לא יזכה, ואף אם ייעשה הנס עמו יהיה בניכוי זכויותיו וצ"ב.

והנראה בזה דב' עניני נסים המה, יש נס הנעשה מכח זכויותיו של האדם, ובזה פשוט שמכיון שבזכותו נעשה הרו שמנכין לו ע"ז מזכויותיו. אבל לפעמים נעשים עם האדם נסים כאלו, שהוא מרגיש ויודע בנפשו שלא בזכותו נעשו עמו אלו הנסים כלל, ואינם קשורים כלל לזכויותיו או לחובותיו, שלא מחמתו נעשו הנסים הללו, וזו בחינת נס שונה בתכלית מן הראשונה, שלא קבלה מחמתו כלל, והיא אף יכולה להתקיים בידו.

ע"ד שפירש בסידור הק' לב שמח עה"פ (תהלים כד ג) "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. נקי כפים ובר לבב וגו'", היינו מי הוא שלא רק שיעלה בהר ה' באופן חד פעמי, אלא "יקום במקום קדשו" שתהיה לו תקומה ועמידה שם ולא יפול. – הוא "נקי כפים ובר לבב", ר"ל שמחזיק בנקיון כפיו, שלא יגיע כפיו של עצמו הביאו לזה, והוא נקי לגמרי מיגיע כפיו בזה, והכל לא בזכות עצמו כלל, אז כאשר הוא "בר לבב" בהרגשת נקיון כפים זו, אז תחזיק המדה בידו ויקום במקום קדשו, עכתד"ק וש"י.

והיינו שזו הערובה לקיום הדבר בידו של האדם, הן בדרגות ברוחניות שזכה להם, והן בנסים שנעשו עמו, שהרי לא סגי במה שנעשה פ"א אלא צריך שיתקיימו בידו, ובפרט בנסי עצם החיים עלי אדמות שצריכים קיום והמשך, וזהו ע"י שיודע ומכיר שלא בכוחו כלל נעשו אלו הנסים, ומצידו אינו ראוי לכל זה, אלא הכל מאתו ית' שלא בזכותו, אלו הנסים מתקיימים אצלו.

ומהאי טעמא נמשכת אף ההודאה על אלו הנסים תמיד ללא הרף, ואף לעת"ל עוד תמשך זו ההודאה על הנסים כדאיתא במדרש בפר' אמור (ויקרא רבה פרשה כז פסקה יב): "וכי תזבחו זבח תודה לה'. ר' פנחס ור' לוי ור' יוחנן בשם ר' מנחם דגליא, לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין, וקרבת תודה אינה בטלה לעולם. כל ההודיות בטלין והודיות תודה אינה בטלה לעולם, הה"ד (ירמיה לג) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות כי טוב, אלו ההודיות, מביאים תודה בית ה' זה קרבן תודה. וכן אמר דוד (תהלים נו) עלי אלהים נדריך אשלם תודות לך, תודה אינו אומר אלא תודות ההודיה וקרבת תודה" ע"כ.

והיינו כי לעת"ל שיתבער הרע מן העולם, כל הקרבנות בטלין, החטאת והאשם וכו' שא"צ עוד לכפרתם של הקרבנות. אבל קרבן תודה אינו בטל לעולם, כי חיוב ההודאה על הנסים שנעשו עמנו אינו נפסק לעולם, כי אף הנסים עצמם ממשיכים עמנו לנצח, וכענין שתקנו לנו אנשי כנה"ג בברכת ההודאה שבשמו"ע: "ועל נסיך שבכל יום ויום עימנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים וכו'", כי באמת האדם מוקף בנסים תמיד, אלא שלא תמיד זוכים לנסים מגולים וזה בבחינת נסים הנסתרים שאין בעל הנס מכיר בניסו, אבל הנסים עצמם נעשים עמנו כל העת תמיד, ולפיכך כשם שהנס ממשיך והולך כן ההודאה עליו צריכה לימשך ולהתגבר תמיד בכל עת כפי רבות הנסים.

והיינו שתקנו הנוסח בברכת השיר דנשמת כל חי, ומקורו בפסוקי תהלים בכ"מ: "וְאֵלֹהֵינוּ מְלֵא שִׁירָה פִּיָּם. וְלִשְׁנֵינוּ רִנָּה פִּהְמוֹן גְּלִיו. וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח פְּמִרְחָבֵי רִקִּיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת פְּשִׁמֵּשׁ וְכִכָּרִם. וְנִדְיָנוּ פְּרוֹשׁוֹת פְּנִשְׁרֵי שְׁמַיִם. וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת פְּאִילוֹת. אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִים לְהוֹדוֹת לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַלֵּהֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ. וְלִבְרָךְ אֶת שְׁמֶךָ מְלַכְנוּ.

עַל אַחַת מְאֻלָּף אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים. הַטּוֹבוֹת נָסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעָשִׂיתָ עִם אַבוֹתֵינוּ וְעַמָּנוּ וְכוּ". וְהֵינּוּ שֶׁלֹּא יִתְכַן כָּלֵל בְּכוּחוֹ שֶׁל אָדָם לַתֵּת לִפְנֵי ית"ש הַהוֹדָאָה וְהַשְּׁבַח הַנְּכוֹנִים וְהַרְאוּיִים שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁבַח לִפְנֵי, וּבִפְרֵט בְּנִסֵּי הַחַיִּים רַבִּים וְעִצּוּמִים כָּאֵלּוּ.

וְהָרִי עַל כֵּךְ יִסּוֹד בְּרִיאָתוֹ שֶׁל אָדָם שִׁיכָר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם וְיוֹדָה לִפְנֵי, וְכַמ"ש הַרְמַב"ן שֶׁלֵּהִי פֶר' בֵּא (שְׁמוֹת יֵג טז, בַּתוֹה"ד): "וְכוֹוֹנֵת כָּל הַמְּצוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַלְהֵינוּ וְנוֹדָה אֵלָיו שֶׁהוּא בְּרָאנוּ. וְהִיא כּוֹוֹנֵת הַיְצִירָה, שֶׁאֵין לָנוּ טַעַם אַחֵר בִּיצִירָה הַרְאֻשׁוֹנָה, וְאֵין אֶל עֲלִיּוֹן חֶפֶץ בְּתַחֲתוֹנִים מִלְּבַד שִׁדְעָה הָאָדָם וְיוֹדָה לְאַלְהֵיו שְׁבָרָאוּ. וְכוֹוֹנֵת רוֹמְמוֹת הַקּוֹל בְּתַפְלוֹת, וְכוֹוֹנֵת בְּתֵי הַכְּנִסְיּוֹת וְזִכּוֹת תַּפְלַת הַרְבִּים, זֶהוּ שִׁיחֵה לְבַנֵּי אָדָם מְקוֹם יִתְקַבְּצוּ וְיוֹדוּ לֵאל שְׁבָרָאָם וְהַמְצִיאָם וְיִפְרְסְמוּ זֶה וְיֹאמְרוּ לִפְנֵי בְּרִיתֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכוּ" עַכ"ל עִי"ש עוֹד בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּה בַּזֶּה.

וְעַל כֵּךְ אֵין שִׁיךְ לְאָדָם שִׁיכָל לְהוֹדוֹת לוֹ ית' עַל כָּל הַנְּסִים הַנְּעֻשִׂים עִמּוֹ בְּמִשְׁךְ יְמֵי חַיָּו, וּבִפְרֵט בְּמִקְרָה דִּידָן הַמּוֹקֵף בְּנִסִּים מְכַל צַד, שֶׁזִּכִּיתִי בְּחִסְדֵי הַשִּׁי"ת לְהַנְצִל מִן הַדֵּיִטְשׁ" הָאֲרוּר (אֵלּוּ הַנֶּאֱצִים יִמְשׁוּ), וּמִן "הַרוֹס" (זוֹ מַלְכוּת רוֹסִי הַרְשָׁעָה), וּבְהַמְשֵׁךְ כָּל הַנְּסִים יְדוּעִים וְשֹׂאִינִם יְדוּעִים שֶׁעֲבָרוּ, וּבִפְרֵט נִסֵּי זֶה שֶׁהִיא לִפְנֵי כְּמָה שְׁנִים, הַמְּפֹרָס לְכָל, וְלֹא שִׁיךְ בְּפֶה הָאָדָם לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבַּח לִפְנֵי עַל כָּל זֶה כְּאֵמֹר.

ד יָשׁוּב כָּל הַקּוֹשִׁיּוֹת

וְנַחֲזוֹר לְעֵינֵינוּ, שֶׁנֶּרְאָה ע"פ הַגְּמָרוֹת הַנ"ל, שִׁישְׁנֵם נִסִּים כָּאֵלּוּ הַנְּעֻשִׂים עִם הָאָדָם שֶׁמִּנְכִּין לוֹ עֲבוֹרִים מְזַכּוּיּוֹתָיו, וְהֵם אֵינֵם כ"כ טוֹבָה לְאָדָם וְצָרִיךְ לְהִימָנַע מֵהֵם.

וּבַזֶּה יל"פ מֵה שֶׁנֶּתְקַשְׁנוּ בְּלִשׁוֹן פְּסוּקֵי פֶרְשָׁא דִּידָן "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאַרְץ מִגּוּרֵי אַבְיּוּ", מֵהוּ לִשׁוֹן מִגּוּרֵי, לִשׁוֹן פַּחַד וּמוֹרָא מִמָּה נִתְיָרָא וְנִתְפַחַד, אֶךְ בַּהַנ"ל נוֹכַח לֹמַר שֶׁבְּרִאֲוֹתוֹ כָּל אֵלּוּ הַנְּסִים שֶׁנְּעֻשׂוּ עִמּוֹ עַדִּי שֶׁכָּה לְחַזְרוֹר וְלִהְיוֹת יָשׁוּב בְּאַרְץ כְּנַעַן וְנִיִּצְלוּ חַיָּו כְּמָה וְכְּמָה פְּעָמִים, אַחֲזָתוֹ עַל כֵּךְ פַּחַד וּמוֹרָא, אִם רָאוּי הוּא לְכ"ז וְשִׁמָּא נִיכּוּ לוֹ נִסִּים אֵלּוּ כָּל זְכוּיּוֹתָיו.

וְכַבְּחִינָה דְּמִצִּינוּ בַּחּוּלִין (פֶּט.): "לֹא מִרְבַּכֶּם מְכַל הַעַמִּים חֶשֶׁק ה' בְּכֶם וְגו', אִמַּר לְהֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, חוֹשֵׁקֵנִי בְּכֶם שֶׁאֶפִּילוּ בְּשַׁעָה שֶׁאֵנִי מִשְׁפִּיעַ לְכֶם גְּדוּלָה אֲתֵם מִמְעַטִּין עִצְמַכֶּם לִפְנֵי, נִתְתִּי גְדוּלָה לְאַבְרָהָם אִמַּר לִפְנֵי וְאַנְכִי עֹפֵר וְאַפֵּר, לְמִשָּׁה וְאַהֲרֹן אִמַּר וְנַחְנוּ מֵה, לְדוֹד אִמַּר וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ. אֲבָל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֵינֵן כֵּן וְכוּ".

וְהֵינּוּ טַעְמָא, שֶׁכָּל שֶׁהִשְׁפִּיעַ הַשִּׁי"ת עֲלֵיהֶם יוֹתֵר גְּדוּלָה וְנִסִּים יוֹתֵר נִתְיָרָאוּ וְנִתְקַטְנוּ בְּשַׁפְלוּת אֲמַת, כִּי חֲשָׁשׁוּ בַּזֶּה כְּנ"ל. גַּם יִשְׁנָה בַּחִינָה הַרְמוּזָה בְּקֶרָא (דְּבָרִים ז י) "וּמִשְׁלָם לְשׁוֹנָאֵיו אֵל פְּנֵי לְהַאֲבִידוֹ לֹא יֵאָחֵר לְשִׁנְאוֹ אֵל פְּנֵי יִשְׁלָם לוֹ", וְכִידּוּעַ שְׁזוֹ בַּחִינַת תְּשׁוּבָה שֶׁכָּר לְשׁוֹנָאֵיו בְּעוֹה"ז שֶׁהוּא לְהַאֲבִידוֹ אֵל פְּנֵי רַח"ל, וּמְכַל זֶה חֲשָׁשׁוּ הָאֲבוֹת וְהַצְּדִיקִים בְּנִסִּים שֶׁנְּעֻשׂוּ עִמָּהֶם, וְעַל כֵּךְ הִיָּה יַעֲקֹב בְּמִגּוּרֵי אַבְיּוּ, בְּפַחַד וּמוֹרָא וְחֲשָׁשׁוֹת שֶׁאֵין כָּל הַנְּסִים הַלָּלוּ לְטוֹבָתוֹ הַשְּׁלִימָה.

בְּרַם נִתְבָּאָר שִׁישְׁנָה בַּחִינָה שׁוֹנָה בְּתַכְלִית שֶׁל נִסִּים, שֶׁהָרִי נִתְבָּאָר שִׁישְׁנֵם נִסִּים הַנְּקַבְּעִים עֲלֵיהֶם יו"ט, וְחֻבּוֹת הַהוֹדָאָה וְשַׁבַּח לְמִקּוֹם בְּכָל עֵת עַל נִסִּים אֵלּוּ, וּבּוֹדָאֵי עַל אֵלּוּ הַנְּסִים שֶׁאֵנּוּ מוֹדִים וּמִשְׁבַּחִים וְקוֹבְעִים יָמִים טוֹבִים עֲלֵיהֶם, אֵין שׁוּם מְקוֹם לְמִיחַשׁ כָּל אֵלּוּ חֲשָׁשׁוֹת הַנ"ל, שֶׁכֵּן אִם נִיכּוּ לוֹ מְזַכּוּיּוֹתָיו וְשִׁלָּם מַחִיר מִלֵּא שֶׁל זְכוּיּוֹת עַל אֵלּוּ הַנְּסִים לֹא שִׁיךְ כָּל כֵּךְ שַׁבַּח וְהוֹדָאָה עַל כֵּךְ שֶׁהָרִי בְּזִכּוֹת קְנָאָם, וְע"כ שֶׁאֵלּוּ בַּחִינַת נִסִּים שׁוֹנָה לְגַמְרֵי.

וְהֵינּוּ שִׁישְׁנֵם נִסִּים כָּאֵלּוּ, שֶׁנְּעֻשׂוּ עִם הָאָדָם בְּזִכּוֹת אֲבוֹת, אוֹ אֶף שִׁיךְ לְפַעְמִים לְהַנְצִל אֶפִּילוּ מִמְּבוּל ר"ל, בְּזִכּוֹת דּוֹרוֹת הַעַתִּידִים. כְּדִמְצִינוּ בּוֹ בְּנַח שֶׁנִּיִּצְלוּ מִן הַמְּבוּל, וְאִתָּא בְּמַד' (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶּרְשָׁה כֵּט פֶּסְקָה ה): "אִמַּר ר' סִימוֹן, מִצִּינוּ שֶׁהַקְּב"ה עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הָאֲחֵרוֹנִים בְּזִכּוֹת הַרְאֻשׁוֹנִים, וּמִנִּין שֶׁהַקְּב"ה עוֹשֶׂה עִם הַרְאֻשׁוֹנִים בְּזִכּוֹת הָאֲחֵרוֹנִים, וְנַח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה', בְּאִיזוֹ זִכּוֹת בְּזִכּוֹת תּוֹלְדוֹתָיו" ע"כ. וְהֵינּוּ שֶׁבְּזִכּוֹת הַדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים גַּם כֵּן שִׁיךְ הַצְּלָה וְנִסֵּי לְאָדָם, לֹא רַק בְּזִכּוֹת אֲבוֹתָיו הַרְאֻשׁוֹנִים.

וכן ישנו עוד ענין פשוט, כאשר יש לאדם רעים וידידים שייך שינצל בזכותם ובזכות הרבים, וזכות ישראל. והנה אלו הנסים אינם שייכים כלל לזכויותיו של אדם, שהרי בזכות אבותיו נעשו, ובזכות הדורות הבאים בנים טובים ונכדים טובים וכו' שהוא הגורם להיותם עלי אדמות, וכן כשנעשו בזכות תפילות ישראל, שהתפללו ישראל וביקשו בכל לב ונענו בתפילותיהם, אין לזה ענין ל"מנכין מזכויותיו" כלל וכלל, ולא לכל שאר החששות שנתבארו בזה, שהרי אינם מצידו של האדם כלל רק מצדדים וסיבות שונות לגמרי, וזהו כאשר האדם מכיר ויודע בכך והוא "נקי כפים ובר לבב" כמבואר.

והנה ניסים שנעשו לישראל ביציאת מצרים, מעיד עליהם הכתוב (יחזקאל טז ז) "ואת ערום ועריה", שהיו ערומין מן המצוות ולא היה בידם שום זכות כלל ליעשות עמהם כל אלו הנסים, אלא בזכות הבטחתו שהבטיח לאברהם אבינו ע"ה, וכן ע"ש העתיד, בהוציאך את העם כו' תעבדון את האלקים וכו' לעתיד, אבל באותה שעה לא היו ראויים לזה כלל, נסים כאלו שאינם בזכותו של האדם הם ראויים לשבח ולהודות לפניו ברוממות קל בגרונם, ועליהם קובעים אנו סעודות וימים טובים.

והוא אף הוא הישוב לאשר הקשינו מהגמ' בשבת, בפלוגתא דאמוראי אם גדול הוא האדם שנעשה לו הנס או גרוע, שבהאמור נמצא דשני הבחינות אמת, וזה תלוי באיכות הנס וענינו, ובדעתו של האדם, שאם נקי כפיים הוא ואינו תולה הנס ביגיע כפיו כלל, והוא נס הנעשה רק בזכות אבות ודורותיו כנ"ל, אז גדול הוא אדם זה, וצריך לשבח ולפאר ולרומם עליהם, ובהפך אם מחזיק גדול זכותו שנתנו עליו סדרי בראשית שהרי שגרוע אדם זה שניכו לו הרבה מזכויותיו ודו"ק.

ומצינו במדרש (שמות רבה פרשה מה פסקה ו): "וחנותי את אשר אחון, באותה שעה הראה לו הקב"ה את כל האוצרות של מתן שכר שהן מתוקנין לצדיקים, והוא אומר האוצר הזה של מי הוא, והוא אומר של עושי מצות, והאוצר הזה של מי הוא של מגדלי יתומים, וכל אוצר ואוצר. ואח"כ ראה אוצר גדול, אמר האוצר הזה של מי הוא, א"ל מי שיש לו אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו אני עושה לו חנם ונותן לו מזה, שנאמר וחנותי את אשר אחון, וחנותי את אשר אחון למי שאני מבקש לחון וכן ורחמתי את אשר ארחם".

וכבר תמהו בזה כיצד יתכן אוצר גדול כל כך של מתנת חנם, שלמי שאין לו אני עושה עמו חנים, והלא ידענו שלא שייך כזאת חנים, וצריך לעמול על כל דבר ולהתייגע עבורו כידוע.

אך מבואר בתו"א קדישא, וכ"ה במכתב הרה"ק ר' יענקלי ראדזמינער זצוקללה"ה, שאף באוצר זה ישנו דרך להגיע אליו ואף הוא בא בחשבון, דהיינו "מי שאין לו" שרכש בעצמו מדת ה"אין" שיודע ומכיר באמת בשפלות ערכו שאין לו משל עצמו כלום, הוא זוכה למתנת חנים זו.

ובבחינה זו היו כל נסי אבותינו שאנו קובעים עליהם ימים טובים, שהיו בבחינת "אין לו" לא ידעו ולא הבינו על מה ולמה ראויים הם לכל אלו הנסים, כאשר שאל משה את ה' באיזו זכות ראויים אלו להיגאל, והאומנם כל הנסים נעשו עמהם בזכות אבות וע"ש העתיד, אבל לא שהיו ראויים לזה, וכך הרגישו וחשו ישראל באותה שעה ולדורות עולם שאין כ"ז בזכותם רק במתנ"ח מאת ה', ועל כך קבעום בהלל והודאה ובימים טובים לישראל לדורות. שכן על נסים אלו צריך תמיד להודות כנ"ל, ולא שייך לעולם לגמור להודות ולשבח עליהם, שאפילו "פינו מלא שירה פים. ולשוננו רנה פהמון גליו. וּשְׁפֹתֵינוּ שִׁבַּח פְּמֶרְחָבֵי רְקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת פִּשְׁמֹשׁ וְכִיָּרֹת. וַיְדַבְּרוּ פְרוֹשׁוֹת פְּנֵשְׁרֵי שְׁמַיִם. וְרָגְלֵינוּ קְלוֹת פְּאִילוֹת. אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִים לְהוֹדוֹת לָךְ".

והוא הענין שכתבו הפוסקים באדם שנעשה לו נס שצריך לקבוע עליו יו"ט, שלא ישתכח ממנו כי ההרגל בכל דבר נעשה טבע ומתרגל אליו ושוכח גודל הנס והטובה בזה. והאדם שנעשה לו הנס, צריך הוא עדיין שימשיך עמו הנס, וצריך הוא עוד לזכות הרבים שיתפללו עבורו שימשיך הנס, שהרי כל חייו הם מאותו הנס, ועל כך קובעים היו"ט להודות לו ית' על אלו הנסים, ולהודות לישראל על תפילותיהם הרבים, ולהודות לאבות על עבודתם בעבורינו במרומים, ולהודות לדורות הבאים שבזכותם נעשה הנס. ויעזור כבר השי"ת להשפיע עלינו שפע רב של ברכה והצלחה, ולכל אותם שסייעו לזה הנס, והעיקר הוא שלא ישפך עוד דם ישראל, והשי"ת יזכנו להגיע מהרה אל השמחה הכללית בביאת גוא"צ בב"א.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com